

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 395/2021-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej advokátkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Martin v konaní sp. zn. 10C/21/2017 a postupu Krajského súdu v Žiline v konaní sp. zn. 8Co/213/2019 a sp. zn. 8Co/17/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Martin v konaní sp. zn. 10C/21/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Martin **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. júna 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tiež navrhuje prikázať všeobecným súdom vo veci konať, priznať primerané finančné zadosťučinenie 9 000 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľka ako žalobkyňa sa žalobou z 18. mája 2017 na okresnom súde domáhala voči žalovaným určenia vlastníckeho práva k bytu. Sťažovateľka uzavrela darovaciu zmluvu, ktorá má ako predmet uvedený jej byt. V konaní tvrdila, že žalovaný zneužil jej duševnú poruchu, ktorou trpí od narodenia. Žalovaný následne na základe kúpnej zmluvy z augusta 2016 predal byt žalovaným v 2. a 3. rade. Okresný súd rozsudkom z 23. mája 2019 žalobe vyhovel a na odvolanie žalovanej strany vec 4. decembra 2019 predložil krajskému súdu. Krajský súd prípisom z 31. marca 2020 vrátil spis okresnému súdu z dôvodu potreby doručenia rozhodnutia o trovách štátu. Spis bol krajskému súdu opätovne predložený 8. februára 2021. Krajský súd o odvolaní rozhodol potvrdzujúcim rozsudkom 28. mája 2021. Vec je dňom 16. júla 2021 právoplatne skončená.

3. Podľa názoru sťažovateľky dĺžka súdneho konania v trvaní viac ako štyri roky je neprimeraná.

II.

Vyjadrenie súdu a replika sťažovateľky

4. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril iba krajský súd, ktorý v nesúhlasnom podaní opísal chronológiu vývoja veci v odvolacom konaní, ktorá v podstate korešponduje už uvedenému skutkovému stavu. Spisový materiál bol 28. júna 2021 odoslaný na okresný súd. Sťažovateľke vytkol, že pred podaním ústavnej sťažnosti neupozornila na prierahy v konaní predsedu súdu.

5. Sťažovateľka vo svojom ďalšom podaní uviedla, že upozornenie predsedovi súdu nemá relevanciu a že k neprimeranej dĺžke súdneho konania neprispela. Ďalej tvrdí, že vec nebola právne ani skutkovo zložitá a spor mal pre ňu veľký význam. Na uložení príkazu pre súd, aby konal, už vzhľadom na právoplatné skončenie veci netrvá.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľku (II. ÚS 32/02). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane konštatuje, že v práve garantovanom čl. 48 ods. 2 (tiež čl. 38 ods. 2 listiny) a v práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (čl. 6 ods. 1 dohovoru) nemožno vidieť zásadnú odlišnosť a tak skúmanie ich porušenia je možné vykonať v zhode (IV. ÚS 90/2010).

7. Konanie o určenie vlastníckeho práva k bytu patrí medzi bežnú agendu všeobecných súdov. V rámci dokazovania boli významné odborné podklady od lekárov osvedčujúce ťažké zdravotné postihnutie sťažovateľky. Podľa názoru ústavného súdu vec nebola zložitá, avšak zohľadnil skutočnosť, že na posúdenie sporných skutočností bolo potrebné ustanoviť znalca s osobitnými odbornými znalosťami (IV. ÚS 28/05). V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania. Ústavný súd v súvislosti s rozhodovacou činnosťou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) prihliadol na význam sporu pre sťažovateľku

(rozsudok ESLP zo 16. decembra 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00) a obdobnú rozhodovaciu činnosť ústavného súdu.

8. Ústavný súd hodnotil napadnuté konanie ako jeden celok (III. ÚS 43/2015, I. ÚS 123/2015, tiež rozsudok ESLP z 13. októbra 2009 vo veci Kiš proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 3673/05, rozsudok ESLP z 26. júna 2009 vo veci Gajdoš proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 19304/04, rozsudok ESLP z 8. októbra 2013 vo veci Frigo proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 16111/11).

9. Zo strany okresného súdu boli do rozhodnutia veci úkony vykonávané primerane (ustanovenie procesného opatrovníka, súdneho znalca z odvetvia psychiatrie, nariadenie pojednávania). Z uvedených dôvodov preto niet dôvod v období do vyhlásenia rozsudku konštatovať jeho nečinnosť. Okresný súd vo veci rozhodol aj v relatívne krátkej dobe (23. mája 2019). Sporadicky možno odsledovať prvky nesústredenosti (odročenie termínu pojednávania z dôvodu neúčasti znalkyne na pojednávaní 16. januára 2019, vypracovanie rozsudku až 15. augusta 2019 z dôvodu pracovnej vyťaženia), ktoré však izolovane nedosahovali intenzitu porušenia práva na včasnú spravodlivosť ústavnoprávneho rozmeru.

10. Problematická časť konania sa odvíja od vyhlásenia prvostupňového rozsudku (23. mája 2019). Okresný súd opomenul doručiť rozhodnutie o trovách štátu a tým súvisí vrátenie spisu z odvolacieho súdu. Išlo v podstate o jednoduchú, prevažne administratívnu agendu spojenú s doručovaním. Doba do opätovného predloženia spisu až vo februári 2021 je už neprimerane dlhá. Ak sa spis vracia z inštančne nadriadeného súdu pre porušenie procesných pravidiel, vtedy časové úseky s tým spojené je dôvodné pričítať na ťarchu súdu nižšej inštancie. Ústavný súd tak konštatuje, že zbytočné prietahy v konaní boli zapríčinené nesústredenou činnosťou okresného súdu, teda konaním, ktoré nevedlo k efektívnemu odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

11. Nadmerné zaťaženie sudcu okresného súdu je nepríjemná záležitosť a sudca by nemal znášať preto negatívne následky. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, však nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter. Ako už ústavný súd uviedol, účelom ústavnej sťažnosti je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka ocitla.

12. Na margo obrany krajského súdu, že sťažovateľka neiniciovala odstránenie zbytočných prietahov v konaní podstatne skôr, ústavný súd uvádza, že v zmysle rozhodovacej činnosti ESLP sťažnosť adresovaná predsedovi súdu nie je účinným prostriedkom nápravy (rozsudok ESLP z 12. júna 2012 vo veci Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07). Ústavný súd však už vyslovil (III. ÚS 42/2016, III. ÚS 421/2017, III. ÚS 106/2018), že dĺžka konania na odvolacom súde v trvaní jedného roka je ústavné akceptovateľná doba. Ak sa pominie čas spojený s vrátením spisu, ústavný súd nevidel dôvod na opatrenie vo vzťahu ku krajskému súdu, preto v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovelo.

13. V rámci posúdenia času uplatnenia ústavných práv ústavný súd prihliadol na judikatúru ESLP, ktorá priznáva význam až právoplatne skončenej veci (rozsudok ESLP z 23. novembra 2010 vo veci Zarembová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 7908/07, rozsudok ESLP z 21. decembra 2010 vo veci Sirotnák proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30633/06, rozsudok ESLP z 15. februára 2011 vo veci Bubláková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 17763/07).

14. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľky, kvalifikoval nesústredenú činnosť okresného súdu ako relevantné preťaženie a deklaroval porušenie uplatnených práv. Keďže vec je právoplatne skončená, ústavný súd nepovažoval za opodstatnené doplniť ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy). Ústavný súd zohľadnil aj požiadavku sťažovateľky vyslovenú v replike, že netrvá na výroku II ústavnej sťažnosti, v ktorej žiadala prikázať konať okresnému aj krajskému súdu.

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

15. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadosťučinenia 9 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 132/2012). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil okolnosti veci, akými sú dĺžka konania, predmet sporu, význam sporu pre sťažovateľku, aktivitu sťažovateľky a podiel okresného a krajského súdu na celkovom stave veci. Deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012). Miera právnej neistoty sťažovateľky bola výrazne oslabená verejne vyhláseným rozsudkom krajského súdu 28. mája 2021, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej. Písomné vypracovanie rozhodnutia bolo 24. júna 2021 predložené na expedovanie. Sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť, takpovediac, „na poslednú chvíľu“ (7. júna 2021), keď miera právnej neistoty z nerozhodnutia súdu bola podstatne znížená. Ústavný súd preto sťažnosti sťažovateľky v časti požadovaného finančného zadosťučinenia nevyhovel.

16. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 576,12 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu